

Seat No. : _____

ME-144

March-2019

B.A., Sem.-V (Repeater)

CC-304 : Psychology
(Psychology in Industrial Organisation-I)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) ઔદ્યોગિક મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા આપી, તેનાં કાર્યક્ષેત્રની ચર્ચા કરો. 14
- અથવા**
- (1) કાર્ય વિશ્લેષણની વ્યાખ્યા આપી, તેના ઉપયોગો વર્ણવો. 7
- (2) કાર્ય વિશ્લેષણની માહિતી માટેના સ્ત્રોતો પૈકીના મુલાકાત અને પ્રશ્નાવલીના સ્ત્રોતો સમજાવો. 7
- (B) નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોના ઉત્તર એક કે બે લીટીમાં લખો : (ગમે તે ચાર) 4
- (1) કાર્ય વિશિષ્ટીકરણ એટલે શું ?
- (2) ઉ-અ-પ્ર. સંક્ષેપનું પુરું સ્વરૂપ જણાવો.
- (3) “Psychology and Industrial Efficiency” નામક અમેરીકામાં 1913માં લખાયેલ પુસ્તકના લેખક કોણ હતા ?
- (4) 1924 માં હોથોર્ન અભ્યાસ કોણે કર્યો હતો ?
- (5) અમેરિકામાં “Psychological corporation” ની સ્થાપના કયા વર્ષમાં થઈ હતી ?
- (6) માનવચંત્રવિદ્યા શું છે ?
2. (A) કર્મચારીની પસંદગી માટે પ્રયોજાતી રોજગાર મુલાકાતની પદ્ધતિ વર્ણવો. 14
- અથવા**
- (1) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીકરણના સિદ્ધાંતો પૈકીનો વિશ્વસનીયતાનો સિદ્ધાંત વર્ણવો. 7
- (2) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીકરણના સિદ્ધાંતો પૈકીનો ચતુર્થતાનો સિદ્ધાંત વર્ણવો. 7
- (B) નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોના ઉત્તર એક કે બે લીટીમાં લખો : (ગમે તે ચાર) 4
- (1) આત્મલક્ષી કસોટીમાં કેવા પ્રકારના પ્રશ્નો પૂછાય છે ?
- (2) મુલાકાત લેનાર માટેની નિદાનાત્મક માર્ગદર્શિકા (DIG) શું છે ?
- (3) પ્રક્ષેપણ પ્રયુક્તિ એટલે શું ?

- (4) Weschler's Adult Intelligence Scale (WAIS-R)માં કેટલી પેટા કસોટીઓ છે ?
- (5) જીવનવૃત્તાંત માહિતી અરજીપત્રકમાં પ્રાપ્ત સરેરાશ આંક શું દર્શાવે છે ?
- (6) Minnesola Multiphasic Personality Inventory MMPI-2 કસોટી સર્વપ્રથમ ક્યારે પ્રકાશિત થઈ હતી ?

3. (A) ઈજનેરી મનોવિજ્ઞાનનો અર્થ સમજાવી, તેનું કાર્યક્ષેત્ર વર્ણવો. 14

અથવા

- (1) સમય અને ગતિના અભ્યાસો સમજાવો. 7
- (2) ઈજનેરી મનોવિજ્ઞાનના કેટલાંક પાસાંઓનો સંગણક યંત્રમાં થતા ઉપયોગ સંદર્ભે સમજાવો. 7
- (B) નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોના ઉત્તર એક કે બે લીટીમાં લખો : (ગમે તે ત્રણ) 3
- (1) માનવદેહમાપન વિદ્યા એટલે શું ?
- (2) ઈજનેરી મનોવિજ્ઞાનની જરૂરિયાત ક્યારે સમજાઈ ?
- (3) વ્યક્તિ-યંત્રનું તંત્ર એટલે શું ?
- (4) કાર્ય સ્થળની રચનાના આયોજનના સિદ્ધાંતોનો ઉલ્લેખ કરો.
- (5) કર્મચારી પોતાનું કાર્ય કેવી રીતે કરે છે તે પરનો પ્રથમ અભ્યાસ ટેલરે ક્યારે કર્યો હતો ?

4. (A) થાક એટલે શું ? તે જણાવી, થાક ઘટાડવાના ઉપાયો વર્ણવો. 14

અથવા

- (1) અરોચકતાની વ્યાખ્યા આપી, તેના વૈયક્તિક લક્ષણો સમજાવો. 7
- (2) અરોચકતા ઘટાડવાના ઉપાયો વર્ણવો. 7
- (B) નિમ્નલિખિત વિધાનો સાચા છે કે ખોટા તે જણાવો : (ગમે તે ત્રણ) 3
- (1) થાકના માપન માટે એંજલ મોસો એ એર્ગોગ્રાફ સાધન બનાવ્યું હતું.
- (2) અરોચકતા એ શારીરિક અનુભવ છે.
- (3) કામના કુલ કલાકો અને કામના ખરા કલાકો વચ્ચે કોઈ તફાવત નથી હોતો.
- (4) જો કર્મચારીને વિશ્રાંતિનો સમય આપવામાં નથી આવતો તો તે બિનઅધિકૃત વિશ્રાંતિ સમય ભોગવી લે છે.
- (5) એકવિધ કાર્યનો આલેખ, થાકના વક્રાલેખ જેવો જ હોય છે.

Seat No. : _____

ME-144

March-2019

B.A., Sem.-V (Repeater)

**CC-304 : Psychology
(Psychology in Industrial Organisation-I)**

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Define Industrial Psychology and discuss its scope. **14**
- OR**
- (1) Define Job analysis and describe its uses. **7**
- (2) Explain Interview and Questionnaire as sources of information for Job Analysis. **7**
- (B) Answer the following questions in **one** or **two** lines : (Attempt any **Four**) **4**
- (1) What is Job specification ?
- (2) What is the full form of S-I-R approach ?
- (3) Who is the author of book “Psychology and Industrial Efficiency” written in 1913 in America ?
- (4) Who conducted Hawthorne studies in 1924 ?
- (5) In which year was “Psychological Corporation” established in America.
- (6) What is Human Engineering ?
2. (A) Describe the method of Employment Interviews used for selection of an Employee. **14**
- OR**
- (1) Explain the principle of Reliability in Psychological Testing. **7**
- (2) Explain the principle of validity in Psychological Testing. **7**
- (B) Answer the following questions in one or two lines : (Attempt any **Four**) **4**
- (1) What type of questions are asked in subjective tests ?
- (2) What is Diagnostic Interviewer’s Guide or DIG ?
- (3) What is a Projective Technique ?
- (4) How many sub tests are there in Weschler’s Adult Intelligence Scale (WAIS-R) ?
- (5) What does the average score in the Biographical Information Blank indicate ?
- (6) When was the Minnesola Multiphasic Personality Inventory MMPI-2 was first published ?

3. (A) Explain the meaning of Engineering Psychology and describe its scope. **14**
- OR**
- (1) Explain the Time and Motion studies. **7**
- (2) Explain the aspects of Engineering Psychology in the use of computers. **7**
- (B) Answer the following questions in **one** or **two** lines. (Attempt any **Three**) **3**
- (1) What is Human Anthropometry ?
- (2) When did the need for Engineering Psychology feel ?
- (3) What is Person-Machine system ?
- (4) Name the principles of Work Space Design Planning.
- (5) When was the first study on how an employee performs his task conducted by Taylor ?
4. (A) Explain what is fatigue and describe ways to alleviate fatigue. **14**
- OR**
- (1) Define Boredom and explain personal characteristics related to Boredom. **7**
- (2) Explain ways to alleviate Boredom. **7**
- (B) State whether the following statements are **True** or **False** : (Attempt any **Three**) **3**
- (1) Angel Mosso invented Ergograph to measure fatigue.
- (2) Boredom is a physical experience.
- (3) There is no difference between nominal and actual working hours.
- (4) If an employee is not allowed a rest period, he will take an unauthorized rest period.
- (5) The graph for monotonous work is similar to a graph for fatigue.
-

ME-144

March-2019

B.A., Sem.-V

CC-304 : Psychology
(Experimental Psychology)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) પરિવર્ત્યોના પ્રકારો સદષ્ટાંત સમજાવો. 14

અથવા

- (1) પ્રયોગના પ્રકારો સમજાવો.
- (2) પ્રયોગ પદ્ધતિના લાભોની ચર્ચા કરો.

- (B) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈપણ ચાર) 4

- (1) પ્રયોગ એટલે શું?
- (2) પરિવર્ત્યનો અર્થ જણાવો.
- (3) પ્રયોગ વિનાનું મનોવિજ્ઞાન કાળ વિસંગત છે.
- (4) પ્રયોગશાળામાં પ્રયોજ્યનું વર્તન _____ બની જાય છે. (કુત્રિમ, કુદરતી)
- (5) પરિવર્ત્યના ઓછામાં ઓછા બે મૂલ્ય હોય છે.
- (6) નિયંત્રિત પરિવર્ત્યોને એન્ડરસને પ્રસ્તુત પરિવર્ત્યો કહ્યા છે. (ખરું / ખોટું)

2. (A) નિયંત્રણની વિવિધ પ્રયુક્તિઓ જણાવી, એકપક્ષ-દ્વિપક્ષ અજ્ઞાન પ્રયુક્તિ અને પ્રતિસમતુલનની પ્રયુક્તિ વિગતે સમજાવો. 14

અથવા

- (1) પ્રાયોગિક ભૂલના પ્રકાર તરીકે સતત કે સ્થિર ભૂલની સમજૂતી આપો.
- (2) પ્રયોગ યોજનાના પ્રકાર તરીકે પૂર્વ-પશ્ચાત યોજના સમજાવો.

- (B) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈપણ ચાર) 4

- (1) નિયંત્રણ એ પ્રયોગનું હાર્દ છે.
- (2) પ્રયોગમાં ભૂલ એટલે કંઈક ખોટું કે અસત્ય છે તેવું.
- (3) પ્રાયોગિક ભૂલના કારણે પ્રયોગની શુદ્ધતા વધે છે. (ખરું / ખોટું)
- (4) યદ્યથ ભૂલો એટલે સતત કે એકધારી રીતે એક જ દિશામાં થતી ભૂલો.
- (5) યદ્યચ્છીકરણના ઉપયોગથી સતત ભૂલ દૂર થઈ શકે છે. (ખરું/ખોટું)
- (6) તુલ્યકરણ (સમબલીકરણ) એટલે શું?

3. (A) નામાંકન તુલા અને ક્રમાંકન તુલાની સદષ્ટાંત સમજૂતી આપો. 14

અથવા

- (1) મનોભૌતિકશાસ્ત્રની મૂળભૂત (પાયાની) સમસ્યાઓ (પ્રશ્નો)ની ચર્ચા કરો.
(2) સમાનઅંતર કે મધ્યાંતર તુલાની સમજૂતી આપો.
(B) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ) 3
(1) મનોભૌતિકશાસ્ત્ર એટલે શું ?
(2) સંવેદનશીલતા એટલે શું ?
(3) સંવેદનશીલતાના કેટલા પ્રકારો છે ? કયા-કયા ?
(4) જી.ટી. ફેકનર એ એક જર્મન ભૌતિકશાસ્ત્રી હતા. (ખરું/ખોટું)
(5) ભેદક ઊંબર એટલે શું ?

4. (A) લઘુત્તમ ફેરફાર અથવા સ્થિર ઉદ્દીપકની પદ્ધતિ વડે નિરપેક્ષ ઊંબરનું માપન વર્ણવો. 14

અથવા

- (1) સરેરાશ ભૂલની પદ્ધતિ સમજાવો.
(2) ક્રમાંકન પદ્ધતિની ચર્ચા કરો.
(B) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ) 3
(1) મનોભૌતિક પદ્ધતિનો અર્થ જણાવો.
(2) P.S.E. નું પુરું નામ જણાવો.
(3) યુગ્મ તુલાના પદ્ધતિમાં ઉદ્દીપકોની જોડના નિર્ધારણ માટે કયા સૂત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે ?
(4) સ્થિર ઉદ્દીપકની પદ્ધતિને સીમા પદ્ધતિ પણ કહે છે. (ખરું/ખોટું)
(5) સ્થિર ઉદ્દીપકની પદ્ધતિમાં ઉચ્ચતમ ઊંબરનું (UL) મૂલ્ય એટલે શું ?

Seat No. : _____

ME-144

March-2019

B.A., Sem.-V

**CC-304 : Psychology
(Experimental Psychology)**

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Explain the Types of Variables with illustration. **14**

OR

- (1) Explain the types of experiments.
- (2) Discuss the advantages of experiment method.

- (B) Answer the following questions : (Any **Four**) **4**

- (1) What is experiment ?
- (2) State the meaning of Variable.
- (3) A Psychology without the experiment part is today an anachronism.
- (4) In laboratory Subject behaviour becomes _____. (artificial, natural)
- (5) There are at least two values of the Variable.
- (6) Control variables are referred to Anderson as the relevant variables.
(True/False)

2. (A) State the various techniques for Control and explain in detail the techniques of Single blind-Double blind and Counter balancing techniques. **14**

OR

- (1) Explain the Constant error as a type of Experimental error.
- (2) Discuss the Before-After design as a type of Experiment design.

- (B) Answer the following questions : (Any **Four**) **4**

- (1) Control is core of the experiment.
- (2) An error in the experiment means that something is wrong or untrue.
- (3) Due to the experimental error the purity of experiment are increases.
(True/False)
- (4) Random errors are the error that occurs in the same direction constantly or uninterruptedly.
- (5) By use of randomization constant error can be corrected. (True/False)
- (6) What is Matching ?

3. (A) Explain with illustrates the Nominal scale and Ordinal scale. 14

OR

- (1) Discuss the basic problems of Psychophysics.
- (2) Explain the Interval scale.

- (B) Answer the following questions : (Any **Three**) 3

- (1) What is Psychophysics ?
- (2) What is Sensitivity ?
- (3) How many types of Sensitivity ? Which ?
- (4) G. T. Fechner was a German Physicist. (True/False)
- (5) What is Differential Threshold.

4. (A) Describe the determination of Absolute Limen by the method of Minimal changes or Constant Stimuli. 14

OR

- (1) Explain the method of Average Error.
- (2) Discuss the method of Ranking.

- (B) Answer the following questions : (Any **Three**) 3

- (1) State the meaning of Psychophysical method.
 - (2) State the full form of P.S.E.
 - (3) Which formula is used for determining the pair of stimuli in the Pair Association method ?
 - (4) The method of Constant stimuli also called a method of limit. (True/False)
 - (5) What is the upper limen value in Constant stimuli method ?
-